

בבית המשפט העליון

בר"מ 831/14

לפני: כבוד השופטת ד' ברק-ארז

המבקשת: נשר מפעלי מלט ישראלים בע"מ

נגד

המשיבים: 1. עיריית תמרה
2. מנהל ארנונה בעיריית תמרה

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית משפט לעניינים מינהליים מיום 17.1.2014 בעמ"נ 36924-04-13 [פורסם בנבו] שניתן על ידי השופט א' קיסרי

בשם המבקשת: עו"ד אלכס כץ ועו"ד ארז גבע

בשם המשיבים: עו"ד ניר רוקח

ספרות:

[חמי בן-נזן, טל חבקין, הערעור האזרחי \(מהדורה 3, 2012\)](#)

חקיקה שאוזכרה:

[חוק הרשויות המקומיות \(ערר על קביעת ארנונה כללית\), תשל"ו-1976: סע' 3](#)

[תקנות סדר הדין האזרחי, תשמ"ד-1984: סע\(5\) 413, 413](#)

[תקנות בתי משפט לעניינים מינהליים \(סדרי דין\), תשס"א-2000: סע\(23\) 24\(ב\), 28, 38\(4\)](#)

החלטה

1. לפני בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית משפט לעניינים מינהליים מיום 17.1.2014 (עמ"נ 36924-04-13, [פורסם בנבו] השופט א' קיסרי). פסק הדין הורה על מחיקה על הסף של ערעור מנהלי שהגישה המבקשת על החלטתה של ועדת הערר שלייד עיריית תמרה (להלן: ועדת הערר), בשל איחור בהגשתו.

רקע עובדתי והליכים קודמים

2. המבקשת היא חברה העוסקת בייצור מלט ולשם כך מחזיקה, בין השאר, את הנכס הידוע כ"מחצבת נשר תמרה" שממוקם בהר כאבול (להלן: הנכס). מחצית משטח הנכס מצוי בתחום שיפוטה המוניציפאלי של המשיבה 1 (להלן: המשיבה או העירייה). המשיב 2 הוא מנהל הארנונה בעירייה.

3. ביום 3.8.2009 שלחה המשיבה למבקשת מכתב חיוב שנשא את הכותרת "שומת ארנונה מתוקנת לשנים 2006-2009" (להלן: מכתב החיוב), ובו נדרשה המבקשת לשלם סך של 60,521,928 שקל עבור הפרשי ארנונה לשנים אלה. זאת, על יסוד פסיקתו של בית משפט זה בע"א 1666/04 הנסון מוצרי מחצבה נ' משגב [פורסם בנבו] (3.9.2006) (להלן: הלכת הנסון) לפיה נכסים מסוג "מחצבות" צריכים להיחשב כשייכים לסיווג "תעשייה" ולא לסיווג "קרקע תפוסה". עד אותה עת התנהלו הצדדים על בסיס חיוב ארנונה מוסכם של 220,000 שקל לשנה בלבד, על יסודם של שני הסכמי פשרה שנערכו בין הצדדים בשנת 1992 ובשנת 2003.

4. המבקשת הגישה השגה למנהל הארנונה נגד השינוי בסיווג הנכס. בעקבות דחיית ההשגה, הגישה המבקשת ערר לוועדת הערר.

5. במקביל, הגישה המבקשת גם עתירה מנהלית לבית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים (עת"מ 20193-03-10, [פורסם בנבו] השופט א' אליקים) שהוגדרה כמתייחסת לכלל העניינים השנויים במחלוקת בין הצדדים ושאינם מצויים בסמכותו של מנהל הארנונה על פי סעיף 3 לחוק הרשויות המקומיות (ערר על קביעת ארנונה כללית), התשל"ו-1976, היינו שאלת תוקפם של הסכמי הפשרה בין הצדדים ותוקפו של החיוב הרטרואקטיבי שהושת על המבקשת. בדיון מקדמי שהתקיים בעתירה המנהלית ביום 5.7.2010 הוחלט להשהות את הדיון בעתירה עד להחלטתה של ועדת הערר.

6. בהמשך התקבלה אצל המבקשת הודעת חיוב ארנונה מתוקנת לשנת 2010, המבוססת אף היא על הסיווג החדש של הנכס. גם בגינה הוגשה השגה למנהל הארנונה שנדחתה, וכן הוגש ערר לוועדת הערר. במקביל, אף בהקשר לכך הוגשה עתירה מנהלית (עת"מ 11948-04-10) [פורסם בנבו].

7. הצדדים הסכימו לאחד את הדיון בוועדת הערר בהודעת החיוב לשנת 2010 עם הדיון בהודעת החיוב, המבוססת על אותם עקרונות, שהוצאה לשנים 2006-2009. בהחלטתו מיום 26.8.2010 שנתנה תוקף להסכמת הצדדים, איחד בית המשפט קמא גם את הדיון בשתי העתירות שעניינן הודעות החיוב (עבור השנים 2006-2009 ועבור שנת 2010).

8. ועדת הערר דחתה את הערר המאוחד בהחלטתה מיום 20.1.2013, לאחר שקבעה כי בהתחשב בהלכת הנסון ונוכח המצב העובדתי בשטח יש בסיס לחיוב כלל שטח המחצבה בתעריף המתאים ל"תעשייה", ועל כן לא נפל פגם בשומת הארנונה שהוצאה למבקשת. ועדת הערר הדגישה כי היא אינה מביעה עמדה ביחס לתוקפם של הסכמי הפשרה בין הצדדים וביחס לתוקפו של החיוב הרטרואקטיבי. לטענת בא-כוח המבקשת החלטה זו לא הומצאה כדין לידי באי-כוחה הקודמים (טענה שנסמכה על העדרו של אישור מסירה כדין).

9. ביום 21.1.2013 הגיש בא-כוח המשיבה הודעה לבית המשפט הדן בעתירות המנהליות, ובה דיווח על החלטתה של ועדת הערר וביקש כי ייקבע מועד לדיון בעתירות המנהליות. בו ביום, ניתנה החלטתו של השופט אליקים, שבה הוא הורה לצדדים למסור תאריכים אפשריים לדיון. ביום 27.1.2013 התקבלה בבית המשפט המחוזי הודעת מוסכמת שנקבה בתאריכים. בהתאמה, המשך הדיון בעתירות המנהליות נקבע ליום 14.3.2013. בין לבין, פנו הצדדים גם למגשר, עו"ד עופר שפיר, כדי לנסות להגיע לפתרון מוסכם.

10. ביום 6.3.2013 החליפה המבקשת ייצוג בתיק. במקביל, הופסקו הליכי הגישור. בדיון שהתקיים ביום 14.3.2013 בבית המשפט המחוזי הוסכם כי הצדדים יחדשו את הליכי הגישור וכן נקבע כי הצדדים יוכלו לעדכן את כתבי הטענות שלהם בהתייחס להחלטתה של ועדת הערר (להלן: החלטת העדכון).

11. בעקבות ההחלטה לפנות בשנית לגישור, ביום 9.4.2013, פנה בא-כוח המבקשת לבא-כוח המשיבה בהודעת דואר אלקטרוני שבה ביקש לפטור אותו מהצורך להגיש כל הליך בקשר "לענייני תמרה וכאבול" עד ליום 14.5.2013. בא כוח המשיבה

השיב כי הוא "מסכים לאורכה עד ליום 14.5.2013 שתבחן בהתאם לנסיבות לאחר מועד הגישור".

12. ביום 11.5.2013 התנהל בין הצדדים שיג ושיח (בטלפון ובהתכתבות בדואר אלקטרוני) בעניין מועד הגשתם של כתבי התשובה של המשיבים בעתירות, ובמהלכו טען בא-כוח המבקשת כי הוסכם לדחות את כל המועדים עד לאחר הגישור. מנגד, טען בא-כוח המשיבים כי לא הוסכם על דחייה כוללת של ההליכים הנוגעים ל"תמרה וכאבול" אלא אך על מתן אורכה לעדכון כתב הטענות בעתירות המנהליות שהוגשו (להלן: המחלוקת בדבר ההסכמה לאורכה). לפיכך, הגישה המבקשת ביום 21.4.2013 ערעור מנהלי על החלטתה של ועדת הערר, ובמסגרתו צוין כי הערעור הוגש "לשם הזהירות בלבד, לאור אי בהירות שהתעוררה בין באי כוח הצדדים ומיד לאחר שהתעוררה".

13. ביום 15.12.2013 הגישו המשיבים בקשה לסילוק על הסף של הערעור המנהלי בשל האיחור בהגשתו. המשיבים טענו כי החלטתה של ועדת הערר ניתנה ביום 20.1.2013, ולפיכך היה על המבקשת להגישו בתוך 45 ימים, היינו עד ליום 12.3.2013. מנגד, המבקשת טענה כי המשיבים לא הוכיחו את מועד ההמצאה (ממנו ימנו 45 הימים) וכן טענה כי על רקע חילופי הדברים בין הצדדים (שהתבטאה גם בהסכמת בא-כוח המשיבה בהודעות הדואר האלקטרוני) התנהלות המשיבים נגועה בחוסר תום לב והם מנועים מלבקש סילוק על הסף, או לחילופין, כי התנהלות זו מהווה הצדקה למתן הארכת מועד להגשת הערעור.

14. ביום 17.1.2014 קיבל השופט קיסרי, שדן בערעור המנהלי, את בקשת המשיבה והורה על מחיקת הערעור המנהלי על הסף מחמת איחור בהגשתו. ככלל, קבע בית המשפט קמא כי הוא מעדיף את טענות המשיבים על פני טענותיה של המבקשת.

15. בית המשפט המחוזי ציין כי על פי [תקנה 413\(5\) לתקנות סדר הדין האזרחי](#), התשמ"ד-1984 (להלן: תקנות סדר הדין), שהוחלה על ידו במקרה זה מכוח [תקנה 28 לתקנות בתי משפט לענינים מינהליים \(סדרי דין\)](#), התשס"א-2000 (להלן: תקנות בתי משפט מנהליים), היה על המבקשת לציין בכתב הערעור את המועד שבו הומצאה לה ההחלטה אשר עליה נסב הערעור או לציין כי ההחלטה לא הומצאה לה – והיא לא עשתה דבר מאלה. בנוסף נקבע, תוך הפנייה לרע"א [8467/06](#) אבו עוקסה נ' בית הברזל

טנוס בע"מ [פורסם בנבו] (8.7.2010) (להלן: הלכת אבו עוקסה), כי הנטל להוכיח שהערעור הוגש במועדו מוטל על כתפי המערער. בעניין המחלוקת בדבר ההסכמה לאורכה, העדיף בית המשפט קמא את טענת בא-כוח המשיבה שלפיה הסכמתו ניתנה אך לגבי העניינים העומדים לדיון בעתירות המנהליות, שכן באותה עת הערעור המנהלי כלל לא בא לעולם. לבסוף, דחה בית המשפט המחוזי את הבקשה שהגישה המבקשת להארכת מועד להגשת הערעור, מאחר שסבר כי היא לא הצביעה על נסיבות מיוחדות שהיו מחוץ לשליטתה ושבעטיין נדרשת הארכה. בהקשר זה ציין בית המשפט המחוזי כי ברי שהמבקשת עודנה סבורה שהגישה את הערעור במועד וביקשה הארכת מועד רק לחלופין, וגם בשל כך לא נראה כי ישנו טעם המצדיק את קבלת בקשתה.

טענות המבקשת

16. על פסק דינו של בית המשפט המחוזי, הוגשה בקשת רשות הערעור שלפני. לשם השלמת התמונה, יצוין כי עוד קודם לכן ביום 23.1.2014 המבקשת הגישה גם בקשה לבית המשפט המחוזי לעיון חוזר בהחלטתו. הבקשה נדחתה ביום 30.1.2014 על בסיס ההלכה לפיה אין מקום לעיון חוזר בהחלטות ביניים שיש בהן מימד של סופיות הדיון.

17. טענותיה של המבקשת הועלו בכמה מישורים, והתייחסו לכך שלא הומצאה לה כדין החלטתה של ועדת הערר; לכך שלמעשה החלטת העדכון של בית המשפט המחוזי יתרה את הצורך בהגשת הערעור המנהלי הפורמלי; וכן לעובדה שיש לפרש את חילופי הדואר האלקטרוני בינה לבין המשיבים ככוללים הסכמה לאורכה בהגשת הערעור.

18. בכל הנוגע לידיעה על החלטת ועדת הערר, טוענת המבקשת כי ההחלטה מעולם לא הומצאה לידה כדין (אלא נמסרה בדואר ללא אישור מסירה). בהקשר זה, מדגישה המבקשת את חשיבותו של כלל ההמצאה כבסיס אובייקטיבי לחישוב מועדים. המבקשת מציינת כי בית המשפט המחוזי שגה בכך "שחרץ את גורלה" בשל כך שלא ציינה בכתב הערעור שהחלטת ועדת הערר לא הומצאה לידיה. לטענתה, [תקנה 24\(ב\)\(4\)](#) לתקנות בתי משפט מנהליים קובעת כי בערעור מנהלי יש לציין רק את מועד מתן ההחלטה או את המועד שבו היא הומצאה, ולפיכך אין לומר שלא קיימה את מצוות התקנות. המבקשת מוסיפה כי גם אילו היה עליה לציין שהחלטתה לא הומצאה לידיה, הרי שמדובר אך בפגם צורני אשר אינו מצדיק צעד דרסטי וקיצוני של מחיקת ערעור על הסף.

19. המבקשת טוענת גם כי למעשה לפי תפיסתה היא לא נדרשה כלל להגיש את הערעור המנהלי, שכן החלטת העדכון של בית המשפט המחוזי במסגרת העתירות המנהליות, שבה הוא אישר לצדדים לעדכן את כתבי הטענות בהתאם להחלטת ועדת הערר, נועדה לכלול בהליך שבפניו גם את הטענות המתייחסות להחלטתה של ועדת הערר. לטענת המבקשת, החלטה זו ייתרה למעשה הגשה פורמאלית של ערעור מנהלי. המבקשת תומכת את עמדתה זו בכך שבית המשפט קמא המתין כמעט שלוש שנים עד למתן החלטתה של ועדת הערר, והשעה את ההחלטה בעתירה המנהלית עד אז. מכל מקום, המבקשת טוענת כי טעות בהבנתן של החלטות בית משפט הינה בבחינת "טעם מיוחד" לעניין הארכת מועד (ע"א 550/01 אטינגר נ' החברה לשיקום ופיתוח הרובע היהודי, פ"ד נה(3) 486, 491-492 (2001) (להלן: עניין אטינגר) וההפניות שם).

20. בנוסף, גורסת המבקשת כי אין מקום לאפשר לבא-כוח המשיבים לחזור בו מהסכמתו לאורכה, כפי שזו עולה מחילופי הדואר האלקטרוני בין הצדדים.

21. לבסוף, המבקשת סבורה כי יש מקום לתת לה רשות ערעור בשים לב לכך שעלול להיגרם לה עיוות דין קשה אם תחויב בסכום של כ-100 מיליון שקל בניגוד להסכם הפשרה שנערך בין הצדדים, וזאת מבלי שערכאה שיפוטית בלתי תלויה בחנה את החלטתה של ועדת הערר. המבקשת טוענת עוד כי נגרם לה עיוות דין גם בשל בחירתו של בית המשפט קמא להכריע בשאלת הסילוק על הסף מבלי להקדים ולברר את המחלוקת בין הצדדים ביחס לצורך בהגשת ערעור מנהלי, לרקעה של החלטת העדכון שניתנה במסגרת העתירה המנהלית.

22. מנגד, טוענים המשיבים – בראש ובראשונה – כי טענות המבקשת שלא ניתן לה יומה בבית המשפט הינן חסרות בסיס, שכן הדיון בעתירות, אשר נסב על מרבית השגותיהן (בעניין החיוב הרטרואקטיבי ובעניין הסכמי הפשרה בין הצדדים), עודדו תלוי ועומד.

23. בהתייחס לשאלת הידיעה טוענים המשיבים כי החלטת ועדת הערר הומצאה לצדדים כבר ביום בו ניתנה וכן כי העתק ההחלטה הועבר לבא-כוח המבקשת על ידי המשיבים בדואר אלקטרוני שתוכנו אושר על-ידי בא-כוח המבקשת. לפיכך, נטען כי המבקשת ידעה על החלטתה של ועדת הערר כבר ביום 20.1.2013, ולכל היותר ביום

27.1.2013 עת מסרה הסכמתה למועדים האפשריים לקביעת הדיון. המשיבים אף מצביעים על כך שטענותיה של המבקשת בעניין אי ההמצאה לא הובאו במסגרת תשובתה לבקשת המחיקה אלא אך בעיון החוזר, ולפיכך לא הייתה המבקשת רשאית לעלותן כעת.

24. המשיבים מציינים כי אין בסיס אף לטענת המבקשת לפיה בית המשפט המחוזי פטר אותה בהחלטת העדכון מהצורך להגיש ערעור מנהלי. לשיטתם, לו היו אלו פני הדברים הרי שלא הייתה משמעות מבחינתה לתכתובת בין הצדדים והיא לא הייתה פונה להגשת ערעור בעקבותיה.

25. כמו כן, המשיבים מציגים גרסה חלופית בעניין חילופי הדואר האלקטרוני בין הצדדים ביום 9.4.2013, לפיה אלה נעשו בהמשך לשיחה טלפונית שעסקה בבקשה לדחיית מועד הגשת כתב הטענות בעתירות המנהליות, ולא עסקו כלל בערעור מנהלי, שטרם בא לעולם במועד זה, כשהמשיבים סברו כי אין כוונה להגישו כלל. בכל מקרה, כך על פי המשיבים, התכתבות זו נעשתה לאחר המועד החוקי להגשת הערעור. כמו כן, המשיבים טוענים כי המבקשת לא פנתה בשום שלב לבית המשפט בבקשה לקבלת אורכה ומצביעים על כך שגם אילו הייתה ניתנת הסכמתם למתן אורכה להגשת הערעור, היה על המבקשת לפנות בבקשה מתאימה לבית המשפט, שאינו כפוף כידוע להסכמות הצדדים (תוך הפנייה לבר"ם 2853/13 אטיא ייזום והשקעות י.ב בע"מ נ' עיריית חדרה [פורסם בנבו] (11.7.2013) (להלן: עניין אטיא)).

דיון והכרעה

26. לאחר שעיינתי בבקשה ובתגובה לה אני סבורה שדין הבקשה להידחות.

27. על פי [תקנה 23\(ב\)](#) לתקנות בתי משפט מנהליים המועד להגשת ערעור מנהלי הוא 45 יום. כאשר פסק הדין ניתן שלא במעמד הצדדים יחל מניין הימים מיום ההמצאה. ראשית, יצוין כי על פני הדברים צודקים המשיבים בטענתם כי המבקשת העלתה לראשונה את הטענות בעניין אי ההמצאה כדין רק במסגרת הבקשה לעיון חוזר. כפי שקבע בית המשפט קמא, הנטל להוכיח כי הערעור הוגש במועדו מוטל על המערער (ראו: אבו עוקסה, בפסקה 32), ולא ניתן לומר שהמבקשת עמדה בנטל זה בשום לב לכך שעד למועד הגשת הבקשה לעיון חוזר היא לא ציינה כי החלטת ועדת הערר לא הומצאה לה כדין. למעשה, אף על-פי [תקנה 24\(ב\)\(4\)](#) לתקנות בתי משפט מנהליים

(שאליה הפנתה המבקשת) היה עליה לציין בכתב הערעור את מועד ההמצאה של החלטת ועדת הערר (או לציין כי זו לא הומצאה אליה כדין). תקנה זו מורה: "מועד מתן ההחלטה או המועד שבו הומצאה למערער, לפי העניין". תקנה זו יש לפרש על פי הכתוב בתקנה המקבילה לה – [תקנה 413](#) לתקנות סדר הדין – שלפיה ניתן להבין כי "לפי העניין" משמעו כי אם ניתנה ההחלטה שלא בפני המערער אזי יש לנקוט בתאריך שבו הומצאה ההחלטה למערער או לציין כי זו לא הומצאה לו.

28. למעלה מן הצורך, אוסיף כי כפי שציינתי ברע"א [6003/13](#) ברקת אדרי בנין והשקעות בע"מ נ' בנק דיסקונט לישראל בע"מ, [פורסם בנבו] פסקה 12 (31.12.2013), בהמשך לאמור בעניין אבו עוקסה, "כלל ההמצאה" עדיף על "כלל הידיעה" לצורך חישוב מניין הימים להגשת ערעור, בכפוף לכך שניתן לעשות שימוש ב"כלל הידיעה" במקרים שבהם התנהגותו של בעל הדין המערער מצביעה על חוסר תום לב דיוני (אבו עוקסה, בפסקה 29. ראו גם: חמי בן-נון וטל [חבקין הערעור האזרחי](#) 159-160 (מהדורה שלישית, 2012)). נראה שבענייננו, גם אם החלטתה של ועדת הערר לא הומצאה למבקשת כדין, הרי שהיא ידעה עליה, לכל המאוחר, בשעה שעדכנה את בית המשפט באשר למועדי הדיון המועדפים ביום 27.1.2013. כמו כן, העובדה שהמבקשת לא העלתה את הטענה כי החלטתה של ועדת הערר לא הומצאה לה כבר בהזדמנות הראשונה, מרמזת גם היא, לכאורה, על ניסיון להשיג יתרון בשלב זה לאחר שערעורה נמחק. לפיכך, נראה כי ניתן להחיל במקרה דנן את כלל הידיעה כך שבעת שהמבקשת הגישה את הערעור ביום 21.4.2013 – חלף מניין 45 הימים להגשתו.

29. באשר למחלוקת בדבר ההסכמה לאורכה יצוין כי בית המשפט המחוזי העדיף בעניין זה את גרסת המשיבים, שטענו כי לא יכלו לתת הסכמה לעניין שכלל לא נדון בין הצדדים באותה עת. יש היגיון בקביעה זו. מכל מקום, במועד ההתכתבות בדואר אלקטרוני בין הצדדים (ביום 14.4.2013) כבר עבר המועד להגשת הערעור (גם כאשר המניין לכך מחושב מיום 27.1.2013). למותר לציין, כי גם אילו ניתנה הסכמתו של בא-כוח המשיבים לדחייה בהגשת הערעור המנהלי, אין בכך כדי לאפשר חריגה מן המועדים שנקבעו בדין ללא אישורו של בית המשפט, אשר לו מסור שיקול הדעת להחליט על כך, ואף זאת בנתון לקיומם של "טעמים מיוחדים" (ראו: [תקנה 38](#) לתקנות בתי משפט מנהליים. ראו גם: עניין אטיא, בפסקה 12 וההפניה שם; אשר גרוניס וטל שדה "בתי המשפט והסדרים דיונים" ספר שלמה לזין 59, 69 (אשר גרוניס ואחרים עורכים, 2013)).

30. לבסוף, יש לדחות גם את טענות המבקשת לפיהן בית המשפט המחוזי פטר אותה בהחלטת העדכון שנתן מהצורך להגיש ערעור מנהלי פורמאלי (כך שהטענות כנגד החלטתה של ועדת הערר יידונו במסגרת העתירה). בית המשפט לא יכול היה להורות על איחוד דיונים בעתירות המנהליות ובערעור המנהלי משעה שטרם הוגש ערעור מנהלי.

31. סוף דבר: הבקשה נדחת. המבקשת תישא בהוצאות המשיבים בסכום של 5,000 שקל.

ניתנה היום, ט' בתמוז התשע"ד (7.7.2014).

ש ו פ ט ת

העותק כפוף לשינויי עריכה וניסוח. 14008310_A06.doc אג
מרכז מידע, טל' 077-2703333 ; אתר אינטרנט, www.court.gov.il

ד' ברק ארז 54678313-831/14
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה